

(2) *Equalmente*. Adde text. in authent. *aqualitas, C. de pactis convent.* et in corpore undè sumitur: et nota, quòd cùm bodie de consuetudine non fiant istæ donationes propter nuptias, non valeret pactum, quod fieret de lucranda dote, ut tenet Gloss. et ibi Bald. 2. lect. in authent. *dos data, C. de donat. ante nupt.*

(3) *Entiendesse*. Adde l. fin. §. *sin autem donatio, C. de donat. ante nupt.*

(4) *Costumbre*. Hæc consuetudo non est in isto Regno.

(5) *Ca si los ouiesen*. Quando mulier perderet dotem propter adulterium, concordat text. in authent. *ut liceat matri, et avia, cap. 9. §. si vir de adulterio 4. collat. 8.* quando verò lucraretur vir dotem ex pacto, concordat text. in authent. *neque virum, quod ex dote, cap. propterea, collat. 7.* et adde Gloss. in l. 1. *C. si constante matrim. dos soluta fuer.* et Bald. in authent. *sed et si quis, C. de secund. nupt.* et nota etiam istam legem disponentem idem, quando lucratur ex consuetudine, sicut quando lucratur ex pacto: parificatur etenim quoad lucrum dotis pactum, statutum, et consuetudo, ut in l. *Deo nobis 36.* post princ. et ibi Bald. *C. de Episc. et cleric.*

(6) *O el que non entrare en Orden*. Innuitur hic, quòd vir ex pacto de lucranda dote, lucratur eam, etiam per ingressum religionis uxoris, et habetur in l. *Deo nobis*: et intellige, quando matrimonium dissolvitur etiam quoad vinculum; nam si duraret, non haberet locum, imò spectaretur mors naturalis: vide Bald. Novel. in tractat. *de dote, fol. 22. col. 2. ad fin.*

(7) *Que finca bino*. Concordat l. 1. *C. unde vir et uxor, et D. eod. l. 1. et l. 6. tit. 15. 6. Part.*

(8) *Deue tornar*. Adde cap. fin. *de donat. vir. et uxor.*

(9) *Paños escusados*. Nota istam legem, quia super hoc erat magnum dubium de jure communi, ut tradit Bart. in l. 1. §. pen. *D. solut. matrim.* et Lucas de Penna in l. *mulieres, C. de incol. lib. 10.* et Montalv. qui non allegat istam legem, in l. 6. tit. *de las herencias, lib. 3. Foro Leg.* ubi multo dicit circa hoc, et Doct. de Palac. Rub. in repet. cap. *per vestras, in rubr. col. mihi 50. 31. et 52.* cum multis seq. Approbat ergò ista lex, prout dicit dictus Doctor, opinionem distinguentem inter vestes quotidianas, et festivas, seu pretiosas, quam tenet Bart. et communiter Doct. in dicta l. pen. Adverte tamen, quia si henè inspicias, ista lex non loquitur in terminis de vestibus festivis, seu pretiosis, sed de vestibus de excusa, et quotidianis; undè difficultas stat, quæ dicantur vestes de excusa, et quæ quotidianæ; et de festivis, et quotidianis, dicebat Joan. de Imol. in dicta l. pen. §. *servis, col. pen.* reliquendum arbitrio iudicis, quales essent. Montalvus verò in dicta l. 6. ponit quamdam opinionem ejusdem Doct. Roder. Alvari, quam ipse videtur sequi, dicentis, quòd panni necessarii, quos dat vir uxori tempore nuptiarum, quos sine pudore maritus non potest excusare, quòd isti indistinctè sunt mulieris; si verò sint tales, quos sine pudore poterat excusare, veluti panni de purpura, vel de brupen, qui pertineant Regibus indui, et isti secundum eum sunt viri, et hæredum ejus: et pro ista opinione facit l. 52. in *Ordin. Tauri*, disponens super his, quæ dantur sponsæ etiam de præsentem ante ductionem ad domum, seu consummationem matrimonii. Ego semper dubitavi de veritate hujus dicti, ex eo quia illæ vestes nuptiales non dantur ut sponsæ, neque ut sponsalia largitas, sed ut uxori; facit l. *quod sponsæ 4. C. de don. ante nup. et l. cum in te 6. eod. tit. et sic non videtur habere locum in hoc dicta l. Tauri.* Et quòd etiam dicta distinctio inter festiva, et quotidiana, procedat in vestibus datis tempore nuptiarum, et aliis, tenet Bart. in l. 1. §. *neque castrense, D. de collat. honor. et in l. si ut certo, §. interdum, D. commodati, et hoc videtur tenere Joan. de Imol. in dicto §. servis, col. 4. versic. idem forte si uteretur, et Alber. in dicto §. interdum, et illud, quod adducit Montalv. quòd sine pudore non potest excusare, potius facit in contrarium, cùm in necessitatibus nemo liberalis existat; nec videtur donare, qui dat ex necessitate, l. *rem legatam 18. D. de adimend. legat.* et hoc videtur tenere Joan. de Imol. in dicto §. *servis, col. 4. versic. idem forte si uteretur, Alber. in dicto §. interdum.* Dicendum ergò videtur, quod qui dicantur panni de excusa, relinquatur arbitrio iudicis, considerata qualitate personarum, prout dicit Joan. de Imol. ibi; et illi dicuntur quotidiani, sine quibus mulier in publicum non potest comparere, et quibus utitur quotidie, quando comparet in publico, prout dicit Bald. in dicto §. *servis*: undè et illi, quibus communiter utitur etiam in diebus festivis, dicuntur quotidiani, quando secundum dignitatem viri, et uxoris convenirent, et aliis non posset in publico comparere commode; licèt dictus Doct. de Palac. Rub. ubi suprà col. 58. aliud voluit,*

intelligens de ista commoda comparitione in publicum de diebus quotidianis, et non de festivis; Bald. verò loquitur indistinctè, et est eadem ratio. De annulis verò, et gemmis, et aliis ornamentis, vide Bald. in dicto §. *servis*: et si sint annuli in usu quotidiano, vide Alex. consil. 42. 5. vol. et an saltim ad usum teneatur maritus dare uxori jocalia, et ornamenta pretiosa, vide Joann. de Imol. in rubr. *D. solut. matrimon. col. 4.*

LEY XXIV.—Que deue ser guardado, quando casan algunos en vna tierra, e fazen pleytos entre si; e despues van morar a otra, en que es costumbre contraria de aquel pleyto (a).

Contece muchas vegadas, que quando casan el marido, e la muger, que ponen pleyto entre si, que quando muriere el vno, que herede el otro la donacion, o el arra, que da el vno al otro por el casamiento (1); o fazen su auenencia, en que manera ayan lo que ganaren de consuno. E despues que son casados acaesce, que vienen a morar a otra tierra, en que vsan costumbre contraria de aquel pleyto, o de aquella auenencia que ellos pusieron. E porque podria acaescer dubda, quando muriere alguno dellos, si deue ser guardado el pleyto que pusieron entre si, ante que casassen, o quando se casaron, o la costumbre de aquella tierra do se mudaron, porende lo queremos departir. E dezimos, que el pleyto que ellos pusieron entre si, deue valer en la manera que se auinieron, ante que casassen, o quando casaron; e non deue ser embargado por la costumbre contraria de aquella tierra do fuessen a morar. Esso mismo seria, maguer ellos non pusiessen pleyto entre si: ca la costumbre de aquella tierra do fizieron el casamiento, deue valer, quanto en las dotes, e en las arras, e en las ganancias (2) que fizieron; e non la de aquel lugar do se cambiaron.

(a) L. 203 del Estilo.—LL. 1, 2 y 3, tit. 3, lib. 3 del F. R.—L. única, tit. 16 del Ord. de Alc.—L. 1, tit. 1, y LL. 1 y 2, 3, 4 y 5, tit. 4, lib. 10 de la N. R.

LEX XXIV.—In luero dotis, vel donationis propter nuptias, aut aliorum incrementorum, attenditur locus, ubi pactum de lucris intercessit, et matrimonium contrahitur; non autem attenditur contraria consuetudo loci, ubi post matrimonium conjuges domicilium transtulerunt. Hoc dicit.

(1) *El casamiento*. Approbare videtur ista lex opinionem Doct. antiqui, Francisci Vercelean. quæ recitatur per Joan. Andr. in cap. 1. *de sponsal.* et reprobari videtur opinio Bart. et aliorum, in l. *exigere dotem, D. de judic. dicentium per textum illius legis, quòd inspicienda esset consuetudo, vel statutum loci domicilii mariti, ubi uxor erat ducenda: adverte tamen, quia Roder. Suarez in commento l. 1. tit. de las ganancias, lib. 5. For. Leg. chart. 19. col. 2. allegans istam legem, vult, quòd intelligatur hæc lex, quando maritus, et uxor intendebant commorari in loco contracti matrimonii; si verò statim uxor erat ducenda in domicilium viri, non attenditur consuetudo loci contractus, sed domicilii viri, per dict. l. *exigere dotem, et doctrinam Bart. Angel. et aliorum ibi, et Bart. in l. cunctos populos, col. 6. C. de Summa Trinit. et Fide Cathol. de qua restrictione, et limitatione ego saultum dubito, tum propter varios intellectus dictæ l. *exigere dotem, tum quia illa lex non loquitur in lucris, sed in facultate conveniendi, quæ oritur post contractum matrimonii, tum etiam propter generalia verba hujus legis, quæ non sunt limitando per dicta Doct. moventium se per dictam legem juris communis, arg. l. fin. tit. 14. Part. 3. et eorum quæ dixi in l. 6. tit. 4. ead. 5. Part. et quia iudicio meo esset maxima absurditas, ut si forte in loco contractus matrimonii nulla est consuetudo, vel statutum de lucranda dote, esset tamen in domicilio mariti, quòd mulier adstringeretur tali statuto, et sic deciperetur; et ita tenet Bald. notanter in muliere ignorante statuta domicilii viri, in cap. 1. §. fin. de***

investit. de ren. alien. fact. cujus dictum nititur summa æquitate, et veritate, quicquid in contrarium consensuendo dicat Decius consil. 19. motus ex eo, quia mulier contrahens cum alienigena, debuerat inquirere diligenter leges vigentes in domicilio mariti, et quòd alioquin culpa sibi attribuitur; quod fortè militaret, quando esset alienigena alterius patriæ, vel Regni; alioquin non videtur in culpa mulier, quæ contrahens cum regnicola, non advertit ad particulares consuetudines domicilii mariti, et justè potuit credere leges Regni, quæ in suo domicilio servantur, servari etiam in domicilio mariti; culpa est enim ignorare leges communes Regni, ut in l. *leges 5. et in l. leges sacratissimæ 9. C. de legibus, non consuetudines particulares locorum Regni, arg. cap. 1. de constit. lib. 6. et Bald. sequitur Præpos. in dict. cap. 1. §. fin. col. 3. et Fel. in cap. 1. de sponsal. Jas. in l. 1. C. de Summa Trinit. et Fide Catholica, 2. lect. num. 60. Alex. in consil. 100. 5. vol. Moveor etiam, quia ista lex voluit se conformare cum legibus disponentibus, locum contractus debere attendi, ut in l. *si fundus 6. D. de eviction. cap. illa 12. dist. Tu tamen adverte, quia intellectus Roder. sustineri potest per istam legem, cùm superius dicit: E despues que son casados acaesce, que viene a morar a otra tierra; et sic sentit de his, qui à principio animo commorandi in loco contractus matrimonii contraxerunt, et postea mutato proposito recesserunt: non verò quando contraxerunt animo se transferendi statim in aliud domicilium, per rationem Doctor. quia tunc maritus contrahit tanquam advena: hoc etiam patet ex eo, quod et hic dicitur: O la costumbre de aquella tierra do se mudaron; et sic sentit de traslatione domicilii utriusque, viri scilicèt, et uxoris; et idè iste intellectus videtur sustinendus cum limitatione Bald. de qua suprà: et in isto sensu Roderici videtur etiam intellexisse hanc legem Jo. Lupi. in repet. cap. *per vestras, de donat. inter virum, et uxor.* super rubr. col. mi 275. in formis minoribus in 7. limitatione, in materia donationis inter vir. et uxor. allegat Bald. in dicta l. fin. in princ. *C. si à non compet. judic.* ubi Bald. ita intelligit dictum Joan. Audr. in novella, in dict. cap. 1. *de sponsal.* ubi retulit dictum Francisci, et ita etiam intelligit Anton. et Abb. in dicto cap. 1. ad fin. et vide in materia elegans consil. Decii 285. 2. dub. et quod notat Barba consil. 4. vol. 2.**

(2) *Ganancias*. De lucris constante matrimonio loquitur, ut patet ex superioribus, cùm dixit: *Lo que ganaren de consumo: et videtur intelligenda hæc lex quoad bona lucrata in loco, quo fuit contractum matrimonium, non tamen in bonis acquisitis in alio territorio, ubi se transtulerunt, si sumus in terminis consuetudinis, et ubi nulla conventio esset expressa de hoc (quia tunc illa esset ubique servanda, ut hic habes), quia consuetudo non extendit effectum ultra territorium, in quo est introducta, ut in cap. fin. de constit. lib. 5. fin. D. de jurisd. omni. jud. neque potest causa finita producere effectum infinitum; sed sicut limitatur potentia causæ, sic et effectus debet limitari, l. si arrogator 22. §. 1. D. de adopt. l. jurisperitos 50. §. cum oriundus, D. de excusat. tut. sed auctoritas, et potentia consuetudinis non se extendit ultra proprios terminos, seu ultra locum, ubi est introducta, l. duumvirum 55. C. de decurion. lib. 10. ergò neque ejus effectus ultra protrahi potest; et semper est inspicienda consuetudo loci, ubi res sitæ sunt, arg. l. pupillo 27. D. de tut. et curat. dat. ab his, l. Titium 47. §. tutores 2. D. de administr. tut. l. certa forma 4. C. de jure fisci, lib. 10. et in simili hoc videtur decidere Joan. And. in addit. ad Specul. in tit. de instrum. editione, §. compendiosè, col. 7 in additione super verbo *opponunt*, ubi post Guilliel. de Cuneo tractat de quadam consuetudine Gallicana, quòd uxor supervivens lucraret partem honorum mariti; et concludit, quòd talis consuetudo non extendatur ad bona, quæ sunt extra territorium, ubi est consuetudo; et idem tenet Oldrald. consil. 248. incipit, *præsupposita consuetudine*, in 1. quæst. et Petrus de Anch. post eos, consil. 165. incipit, *visis diligenter, et inspectis*, et Joan. Cirier latè in suo tractatu *primogenituræ*, lib. 2. quæst. 7. col. 7. Undè pro evidentiori declaratione hujus materie videtur dicendum, quòd, aut maritus, et uxor contraxerunt matrimonium in certo loco, non animo ibi commorandi, sed recedendi statim in domicilium viri, seu uxoris, seu aliud, quòd de novo vir constituit; et tunc quoad ista loca inspicietur consuetudo loci, in quem se transferunt, et non consuetudo loci, in quo matrimonium contraxerunt, ex notatis per Bald. in dicta l. fin. *C. si à non compet. judic.* et ex his, quæ dixi in glos. præcedenti circa lucra dotis, et arrarum: neque in istis lucris distinguere, ignoret, vel sciat mulier statuta, vel consuetudines patriæ, in qua se transferunt, prout distinxi in luero dotis, vel*

arrarum; ex eo quòd in illis lucris militat diversa ratio, scilicèt, quia mulier aliàs in proprio patrimonio damificaretur; in his verò acquisitis, licèt amitteret lucrum, non perderet proprium patrimonium; et non est par ratio amittere propria, vel lucrum non capere, l. fin. *C. de codicill.* et in isto casu militat rationes, et dicta Decii in consil. 19. de quo in præcedenti glos. non enim dicitur pati damnum, qui amittit spem futuri lucri, l. *liberto octoginta 26. D. de bon. libert. et favorabilior est causa illius, qui certat de damno, quam illius, qui certat de lucro, l. 1. et ibi Joan. de Plat. C. pænis fiscal. cred. præfer. lib. 10.* Aut contrahitur matrimonium in loco uxoris, vel viri, animo ibidem commorandi, et ita ibi permanserunt per aliquod tempus; postea verò mutato proposito, in aliud domicilium se transtulerunt, qui est propriè casus hujus legis, ut dixi supra; et tunc inspiciatur quoad ista lucra, constante matrimonio, consuetudo loci in quo contraxerunt, et non consuetudo illius loci, in quem postea mutato animo diverterunt: et ita voluerunt Anton. et Abb. in cap. 1. *de sponsal.* Rodericus, et Joannes Lupi. ubi suprà: et secundum hoc si maritus, et uxor contraxerunt matrimonium Cordubæ (ubi non est consuetudo de istis lucris communicandis) animo ibi commorandi; si postea domicilium constituent Granatæ, vel alibi, ubi lucra ista communicantur inter virum, et uxorem, inspicietur consuetudo Cordubæ, secundum quam mulier nihil habebit de istis lucris: et si contrahant Granatæ, vel Salmaticæ, ubi lucra communicantur, et postea Cordubæ constituent suum domicilium, etiam bona quæ sita Cordubæ dividerentur inter virum, et uxorem; et ita Joann. Lupi ubi suprà dicit, multotiens vidisse iudicari in Cancellaria. Ego tamen hoc intelligerem, et limitarem istam legem quoad lucra quæ sita in loco contractus matrimonii, ut in illis consuetudo talis loci inspiciatur, non in acquisitis in loco, ubi postea mutato animo diverterunt, et domicilium constituerunt: in talibus enim inspicere debet consuetudo loci, ubi sic diverterunt, et acquisierunt: unde si Cordubæ contraxerunt animo ibi commorandi, et postea transtulerunt domicilium Granatam, vel alibi, ubi sunt ista lucra communicanda; in talibus conquestis, mutato domicilio factis, inspicietur consuetudo Granatæ; seu illius loci ubi se transtulerunt: quod videtur consonum juri, et æquitati per dicta superius: nam et si Cordubæ, ubi contraxerunt, permanent, consuetudo Cordubæ non extenderetur ad bona immobilia, sic alibi extra Cordubæ territorium quæ sita: quod patet, quia verba hujus consuetudinis de lucris communicandis scripta sunt in rem, seu disponunt circa rem, ut patet ex l. 1. tit. 3. lib. 3. *Foro Leg.* ubi hæc consuetudo est scripta, cùm dicit: *Toda cosa que el marido, y la muger ganaren, o compraren de consuno, ayando ambos por medio:* et quando verba consuetudinis, vel statuti disponunt circa rem, tunc de bonis judicandum est secundum consuetudinem loci, ubi res sunt situate: quia consuetudo afficit res ipsas, sive possideantur à cive, sive à forensi, l. *rescripto 6. §. fin. D. de muner. et honor.* quod non esset, ubi consuetudo disponit in personam, ut tradit Bart. in l. *cunctos populos, col. 17. vers. sed posset dubitari, C. de Sum. Trin. et Fide Cathol.* et Alex. ubi vide consil. 128. incipit *consideratis verbis instrumenti*, ubi respondet ad dicta Salic. qui voluit contrarium in dicta l. *cunctos populos:* à fortiori ergo translato domicilio, ubi militat major ratio, quo casu et idem volebat Salic. ubi suprà. Si verò contraxerunt matrimonium in loco, ubi lucra communicantur, animo ibi commorandi, et postea mutato animo se transferant Cordubam, in bonis quæ sitis ante talem translationem domicilii, inspicietur consuetudo loci, ubi contraxerunt; in bonis verò postea Cordubæ quæ sitis, inspicietur consuetudo Cordubæ; cùm ista videatur communis opinio quòd consuetudo cujuslibet loci inspiciatur in istis terminis, seu similibus, ut tradit Socio. consil. 288. col. 1. incipit *circa primam quæst.* vol. 2. Petrus de Anch. in repet. cap. *canonum statuta, de constit.* charta 14. col. 4. Joan. Cirier in suo tract. *primogen.* lib. 2. quæst. 7. et 8. et 9. ubi ponit, quid de quæsitis extra territorium domicilii in quo commorantur: et post hæc scripta vidi Aymo. consil. suo 50. idem tenentem: idem tenet Bald. *de pace Constant.* versic. *si qua,* dicens, quòd concessio facta Tusco castri Alemanicæ, intelligitur secundum consuetudinem Alemanicæ, et si Alemanico in Tuscia, secundum consuetudinem Tusciæ: ex quo inferas ad mercatorem alienigenam constituentem majorem in Hispania de rebus Hispan. ut circa omnia reguletur secundum consuetudinem Hispanicæ.

LEY XXV.—Quantas cosas a menester el marido para poder ganar los frutos de la dote de su muger (a).

Necessarias son al marido tres cosas (1), e conuiene por fuerça que las aya, para ganar el fruto de la dote que le dio su muger. La primera es, que el matrimonio sea fecho (2). La segunda es, que sea metido en tenencia (3) de la dote. La tercera, que sufra el embargo del matrimonio, gobernando (4) a si mismo, e a su muger, e sus hijos, e a la otra compañía que ouieren: e auiendo el marido por si estas tres cosas sobredichas, deue auer los frutos (5) de la dote que le diere su muger, quier sea estimada, o non; fueras en la manera que de suso es dicho, en la ley (6) que fabla de los hijos de la sierua (b) que fuesse dada en dote: o dize, que non deue ser del marido, si non recibiere sobre si el peli-gro del empeoramiento, e de la muerte. Nin otrosi non deue ser del marido, lo que ganasse tal sierua como esta, o otro sieruo qualquier que le diesse la muger en dote; si lo ganasse por donacion quel diesse alguno, o le mandasse en su testamento. Mas lo que tales sieruos ganassen por obra de sus manos (7), o con dineros del marido; tales ganancias como estas deuen ser del, e non de la muger. E esto que diximos de los sieruos, entien-dese, si lo non tomo el marido apreciado, e si non rescibio sobre si el embargo del empeoramiento, e de la muerte.

(a) L. 16, tit. 2, lib. 4 del F. J.—L. 3, tit. 3, lib. 3 del F. R.—L. 3, tit. 4, lib. 40 de la N. R.

(b) Acerca de la esclauitud véase nuestra nota 2.ª a la L. 3, tit. 11, P. 1.

LEX XXV.—Ut fructus dotis maritus lucretur, tria sunt necessaria: scilicet matrimonium esse contractum, et dos tradita, et quod sustineat de facto onera matrimonii: et acquisita per seruos dotales non aestimatos, ita ut sit mors, vel deterioratio periculo viri, si acquirantur ex re viri, vel ex eorum operis, pertinent viro; si verò aliàs, veluti ex donacione, vel legato, pertinent uxori.

(1) Tres cosas. Quae etiam ponit Gloss. referens Azon. in princ. in l. dotis fructus, D. eod.

(2) Que el matrimonio sea fecho. Nam si ante nuptias percipiat, convertuntur in dotem, ut l. si ante nuptias 6. D. solut. matrim. et in l. dotis fructum 7. §. 1. eod. tit. et infra eod. l. 28.

(3) En tenencia. Vide l. de divisione 5. et ibi Gloss. et Doctor. D. solut. matrim. et vide Alexand. consil. 147. vol. 15.

(4) Gobernando. Adde dict. l. dotis fructum, et l. pro oneribus 20. C. eod. tit.

(5) Frutos. Concordat dict. l. dotis et l. pro oneribus 20. C. eod. et supra eod. l. 18. Nota tamen, quod in matrimonio potius praesumitur uxorem alimentari, quia uxor, quam contemplatione dotis, Bald. in l. fin. C. eod. quod tamen reprehendit Ludov. Roman. et bene, ut ibi habetur in addition. et an soluto matrimonio, aliquo casu vir alimentetur ex dote, vide Bald. in l. ubi adhuc, 2. lect. C. eod. potest tamen maritus ex pacto istos fructus dare uxori pro sui, et seruitorum suorum sustentatione, neque possit repetere, ut in l. 2. C. de pact. convent. Et nota, quod si maritus expellat a se uxorem, tenetur illi restituere fructus, quos percipit, Bald. in l. 1. in fin. 1. col. C. de privil. fisci: et an valeat pactum, quod uxor alat se ipsam, et maritus habeat dotem, et ejus fructus, dic, quod sic, ut in l. fin. in princ. D. de doli except. de quo vide per Bald. Novel in tract. de dote, fol. 4. col. 2. cum princ. sequentis, ubi vide, an valeat pactum, quod fructus in dotem convertantur, et latius charta 58. col. 5. vers. 42. privilegium: et quid in conjugibus putatis, an vir qui subit onera, habere debeat fructus, vide latè per eundem Bald. Novel. chart. 57. col. 5. et 4. cum seq. et quid, si mulier det usufructum alicujus fundi in dotem, an vir lucretur fructus, l. dotis fructum 7. §. si usufructus, D. de jure dot. quod sic: quod intellige, quando ipsum

jus usufructus fuit datum in dotem; secus si fructus provenientes ex usufructu, ut probatur in l. 4. D. de pactis dotal. et ibi Bald. Adverte tamen, quod hodie per legem Fori respectu lucrorum, fructus ex quibuscumque bonis habitis, viri, vel uxoris, communicantur.

(6) En la ley. Suprà eod. l. 20.

(7) Manos. Vide l. unicam, §. cumque ex stipulatu 9. de rei uxor. actione.

LEY XXVI.—Como deuen ser partidos los frutos de la dote, quando el Casamiento se departe por juyzio (a).

Auiendo tal embargo entre algunos que estuuiesen casados, que non fuesse adulterio, por que ouiesse a partir e' matrimonio en vida, deue ser entregada la dote a la muger, segund de suso diximos (1). E esto se entiendo, si non fuere apreciada al tiempo que fue dada. Ca estonce seyendo apreciada, deue auer la estimacion (2) della, e non mas. E porque podria acaescer duda sobre los frutos de la dote que es dada al marido sin apreciamiento, cuyos deuen ser los de aquel año en que se departe el matrimonio, queremoslo aqui mostrar. E dezimos, que los deuen departir desta manera: que deue el marido tomar tanta parte de los frutos de la dote del postimero año, quantos meses (3), e quantas semanas duro el matrimonio en aquel año; e todos los otros deuen fincar en saluo a la muger, e a sus herederos si se ella finasse, sacadas las despensas (4) de aquel año, que fizo el marido en labrar la cosa (5), que le era dada en dote. E este año se deue començar a contar, desde el dia que se cumplio el matrimonio por palabra de presente, e fue entregada la dote al marido; quando acaesciesse, que en aquel mismo año (6), que fuera fecho el casamiento, se departiesse. E la parte sobredicha, que diximos que deue auer el marido fasta el dia que fue departido el matrimonio, entien-dese tambien de los frutos que fuesse ya cogidos al dia del diuorcio, como los que fincassen por coger adelante en esse mismo año. Esso mismo seria, si fuesse la dote de tal natura, que lleuasse dos vegadas (7) en el año fruto; o si fuesse atal, que en tres años non diesse mas de vn fruto.

(a) L. 206 del Estilo.—L. 1, tit. 3, y LL. 3 y 40, tit. 4, lib. 3 del F. R.—L. 5, tit. 4, lib. 40 de la N. R.

LEX XXVI.—Solutum matrimonium, dos debet solvi mulieri, vel ejus aestimatio, si sit aestimata, ut in legibus istius tituli continetur: fructus tamen anni, quo solvitur matrimonium, dividuntur pro rata temporis, ut vir habeat fructus pro tempore illius anni, quo solutum est matrimonium. Et incipit annus à die contractus matrimonii, et dotis traditæ, si primo anno matrimonium solvitur: et debent dividi fructus, tam percepti, quam percipiendi, sive semel, sive bis in anno fructus afferant res dotales, aut si esset res dotalis talis, quod semel dumtaxat daret fructus in triennio: et deducit vir expensas factas in illius anni cultura. Hoc dicit.

(1) Segund de suso diximos. Adde supra eod. l. 7.

(2) La estimacion. Adde l. cum dotem 10. C. eod.

(3) Quantos meses. Quid si clericus renuntiavit suo beneficio, fructibus jam maturis? an debeant dividi pro rata temporis, sicut hic inter renuntiantem, et subrogatum? Vide Joan. de Plat. post. And. de Baru. ubi latè examinat, in l. 1. C. de annon. civil. lib. 11. et tandem concludit, quod omnes fructus pertineant ad subrogatum, et dicit esse casum pro hoc in authent. ut cler. qui rebus alien. subrog. in rubro, et in nigro, usque ad §. illud. Et quid si ad certum tempus deputentur alicui certo operi redditus beneficiorum vacantium infra decennium? an si beneficium vacet in fine decennii, debeantur illi operi, vel loco fructus talis beneficii pro tempore assignato, licet lapsum

sit decennium? Vide Oldr. quòd sic, et quòd non debeat fieri distinctio de rata temporis, consil. 112. ubi vide. Et de emptore, et legatario, quo tempore cedant eis pensiones, vide Bald. in l. 1. C. de usur. et fruct. legal. 5. col. et de fructibus feudi vide in §. his consequenter, hic fin. lex, deinde consuet. regni incip. ubi Bald. de hoc: et quid de fructibus emphyteotici praedii, vide Bart. in l. qui Romæ in fin. princ. de verb. oblig. et ex istis etiam colliges in fructibus bonorum majoriæ, videas Theo. Bald. in dicto §. his consequenter. et Paul. de Cast. in l. in fideicommissaria, in princ. D. ad Treb. et Jason. in l. divortio, D. solut. matrim. Quid autem si tempore, quo decesit conditor majoriæ, reliquit fundum cum fructibus pendentibus prius vocato? an ipse similiter teneatur ita relinquere suo successori? Videtur, quòd non; imò eos lucrificet primus vocatus, neque reputantur bona majoriæ; bene confert ad hoc, quòd tradit Socin. in l. qui Romæ, in princ. col. pen. et fin. D. de verb. oblig. vers. postremo, Cuman. hic in q. pact. de revendendo.

(4) Sacadas las despensas. Nullus enim est casus, qui hoc genus deductionis impediatur, l. fundus qui 51. D. faml. ercisc. et vide plenè in l. fructus 7. D. solut. matrim. et per Bald. in l. 1. C. de fruct. et lit. expens. 1. et 2. 3. et 4. col. ubi colligit multas limitationes ad istam regulam, et etiam multas ampliationes, et quod dicit Specul. et ibi Joan. Andr. in addition. in tit. de locato, §. postquam, col. 5. versic. quid si tibi locavi, et quod dicit Bart. et Paul. in l. quantitas, D. ad Leg. Falcid.

(5) En labrar la cosa. Adde l. fructus 7. §. impendi 16. D. solut. matrim.

(6) Que en aquel mismo año. Sic intelligit Azo in summa C. eod. col. pen. l. de divisione 5. et l. fructus 7. in princ. et §. 1. D. solut. matrim.

(7) Dos vegadas. Adde l. fructus 7. §. quod in anno 6. D. solut. matrim. et adverte, quòd materia hujus legis cessat hodie in isto Regno per II. Fori disponentes, fructus, et alia luera dividi debere inter virum, et uxorem, solutis capitalibus tam viri, quam uxoris. Cordubæ tamen ubi non servantur dictæ II. Fori, vel si renuntiatum esset lucris acquisitis constante matrimonio, procederet hujus legis materia: nam teneret talis renuntiatio, et pactum, cum matrimonium contrahitur, juxta dicta Joan. Fab. in rubr. Instit. de nup. et tradit. Roder. Suar. in commento l. 1. tit. de las ganancias, Foro Leg. lib. 3. vers. quaritur: et fortè etiam procederet materia hujus legis, si renuntiasset lucris soluto matrimonio, in casu in quo mulier nullum aliud praedium, nisi dotalè haberet. An autem constante matrimonio possit fieri talis renuntiatio, vide quæ dixi in l. 3. in gloss. fin. in fin. sup. eod. tit.

LEY XXVII.—De los arboles, que cortan, o se arrancan, en alguna heredad que es dada en dote, cuyos deuen ser (a).

Tajando el marido algunos arboles, de aquellos que non son costumbrados de tajar, que estuuiesen en alguna heredad, que le ouiesse dado su muger en dote que non fuesse apreciada, non los deue el marido auer, mas la muger. Ca non puede tomar, nin contar por fruto el arbol; como quier que podria lleuar el fruto del, ante quel cortasse. Esso mismo seria, si tales arboles como estos arrancasse (1) viento, o los derribasse, o los tajasse otro alguno: ca de la muger deuen ser, e non del marido. Otro tal seria, si la muger diesse al marido en dote alguna heredad, en que fuesse fallada pedrera (2), despues (3) que gela ouiesse dado, ca si la pedrera fuesse de natura que non cresciesse, despues que tajassen della, que deue ser de la muger, e non del marido. Mas si la pedrera fuesse de tal natura, que cresciesse, assi como auiene en algunos logares; de tal como esta, deue ser el fruto della del marido, mientras durare el matrimonio.

(a) L. 206 del Estilo.—L. 1, tit. 3, y LL. 3 y 40, tit. 4, lib. 2 del F. R.—L. 5, tit. 4, lib. 40 de la N. R.

LEX XXVII.—Arbores fundi dotalis à marito scissæ, vel vi ventorum evulsæ, constante matrimonio, de re dotali inæstimata sunt uxoris: idem de lapidicinis scissis, nisi lapidicina exrescat; quia tunc est in fructu pro marito. Hoc dicit.

(1) Arrancasse. Idem si arbor discicaretur, quia eadem est ratio, secundum Joann. de Imol. in l. divortio, §. si fundum, D. solut. matrim. nisi fortè secundum aliam subrogasset vir, l. arboribus 12. D. de usufruct.

(2) Pedrera. In fundo alterius nullus potest fodere lapides, nisi consuetudo esset in contrarium, ut in l. venditor 15. §. si constat, D. communia praedior. et satis probatur hic: in contrarium tamen facit l. quosdam 6. C. de metallar. lib. 11. cui respondet Paul. de Cast. in §. si constat, quòd loquatur de saxis, quæ sunt in profundo fundi, et in paucis locis reperiuntur; undè licet cuilibet (propter publicam utilitatem) subitus fundum alterius privati fodere, et venas aperire, quia hoc non nocet domino fundi superioris, cum non tangatur aliquid de superficie; secus, si noceret, et faceret labefactari: procedit ergò primum dictum, quando lapides essent in superficie fundi: vide ibi per Paul.

(3) Despues. Nam si antea essent ibi lapidicinae, et fundus, in quo sic lapis caeditur, daretur in dotem, commodum lapidinarum indistinctè spectaret ad irum, l. si fundus 8. D. soluto matrim. secundum opinionem Azon. quæ approbatur per Bart. ibi: quod limitat ibi Joan. de Imol. quando ex fundo alius fructus perciperetur praeter lapides; secus si nullus alius fructus perciperetur, quia tunc lapides pertinent ad uxorem, et pretium intelligitur datum fuisse in dotem, si non renascuntur; nam aliàs, si multo tempore durasset matrimonium, posset maritus cadere omnes lapides, et cum non renascantur, mulier maneret indotata: et est bona consideratio, licet Alexand. de Imol. ibi dicat, quòd ista investigatio Joann. de Imol. non mediocriter violat illum textum, et quòd ideò non recedit ab intellectu Bart. et communi, ut illa lex generaliter intelligatur.

LEY XXVIII.—De los frutos que resciben los esposos de la dote ante de las bodas (a).

Desfrutan los esposos a las vegadas ante de las bodas, las dotes que les dan las esposas: e los frutos que de esta manera resciben, non los ganan ellos, mas acrescen (1) la dote; porque deuen ser ayuntados con ella, e contados con ella. E como quier que despues que han fecho las bodas, deuen ser en poder del marido tales frutos como estos, en vno con la dote, e los deue desfrutar, para sostener el matrimonio, con todo esso, si se departiere el casamiento, en saluo fincan a la muger. Pero si el esposo gobernasse, e diesse de vestir, ante de las bodas, a su esposa, los frutos que rescibiesse de la dote en aquella sazón, non deuen ser contados con ella, nin demandados al esposo. E esto es de igualdad (2), mas non por fuerça de derecho. E podria acaescer que seria assi, quando alguno se desposasse con alguna que non fuesse de edad (3), e la ouiesse de atender fasta que lo fuesse.

(a) L. 206 del Estilo.—L. 3, tit. 3, y LL. 3 y 40, tit. 4, lib. 3, del F. R.—L. 5, tit. 4, lib. 40 de la N. R.

LEX XXVIII.—Fructus rei dotalis, percepti ab sponso ante nuptiarum celebrationem, augent dotem. Si tamen sponsus ex fructibus alat sponsam, de æquitate acquiruntur sponso. Hoc dicit.

(1) Acrescen la dote. Concordat l. si ante nuptias 6. D. soluto matrim. et l. dotis fructus 7. D. de jure dot.

(2) Esto es de igualdad. Approbat opinionem Azon. in summa C. de jure dot. pen. col. vers. si autem ante nuptias percipiantur fructus; et Gloss. in l. si ante nuptias dicit, hanc æquitatem per legem municipalem servari Bononiæ: et cum ista æquitas sit scripta in ista lege, servari debet, et non rigor, argum. l. placuit 8. C. de judic. l. 1. C. de legibus: vide Bald. Novell. in tract. de dote, fol. 58. col. 5. ad fin. col. 4. et fol. sequenti, nam loquitur latè in ista materia: et nota istam legem, quæ istam questionem, in qua de jure communi